

คำวิเศษณ์คนนคร อักษร ด.เด็ก

จวน ชูแสง - เรียบเรียง

ความหมายของ คำวิเศษณ์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ เปริยัญ) เขียนไว้ว่า

“คำวิเศษณ์ คือคำจำพวกที่ใช้ประกอบคำอื่น ให้มีเนื้อความแปลกออกไป ได้แก่คำว่า ดี ชั่ว ขาว ดำ ต่ำ สูง เร็ว ช้า กว้าง ยาว ร้อน เย็น แบน กลม ขม หวาน ดั่ง ค่อย เหม็น หอม เป็นต้น คำวิเศษณ์ที่ใช้ประกอบนาม เช่น ม้าเร็ว ประกอบสรรพนาม เช่น ใครบ้าง ประกอบกริยา เช่น เดินช้า ประกอบวิเศษณ์ด้วยกัน เช่น เร็วมาก คำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นอกรรมกริยา เช่น เขาโง่ เขาจักดีต่อไป

เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา บทบาทของท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดทำรายการวิทยุภาษาไทยถิ่น ๓ ภาค และพจนานุกรมภาษาไทยถิ่น ๓ ภาค ฉบับราชบัณฑิตยสภา ในโครงการรู้ รัก ภาษาไทย ครั้งที่ ๓ ภาคใต้ วันเสาร์ที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ , ณ โรงแรมเดอะทวินโลดส์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปไว้ว่า

คำวิเศษณ์ ประเภทคำวิเศษณ์แยกคำศัพท์เป็นหมวดได้ ๑๐ หมวด ดังนี้

๑. คำที่ใช้บอกเวลา คำที่ใช้บอกช่วงเวลาในแต่ละวัน คำที่ใช้บอกวัน เดือน ปี และคำบอกระยะเวลา หรือประมาณเวลา
๒. คำบอกจำนวน ปริมาณ และน้ำหนัก
๓. คำบอกรสและรสชาติ
๔. คำบอกสี
๕. คำบอกกลิ่น
๖. คำบอกลักษณะ
๗. คำบอกขนาด
๘. คำบอกกำหนดหรือชี้เฉพาะ
๙. คำขยายที่บอกลักษณะของกริยา
๑๐. คำขยายที่บอกลักษณะของวิเศษณ์

คำวิเศษณ์คนนคร อักษร ด.เด็ก ที่น่าสนใจ มีดังนี้

- ดก : มากกว่าปกติ เช่น ผมดก ลูกดก พรวัวเตี้ยตันนั้นดกจ้าน - มะพรวัวเตี้ยตันนั้นลูกมาก
- ดกเด็ก : ไม่จริงจัง ไม่แข็งแรง ผอมแห้ง โดกเดก กี่ว่า เช่น
- ลูกเต็นดกเด็กจ้งพาหามอด้า - ลูกของคุณผอมแห้งไม่แข็งแรงเลย พาไปหาหมอเถอะ

- ดั่งแดง : กระดุกกระดิง ไม่เอาจริงเอาจัง เช่น ทำงานดั่งแดงพันนี้ก็ได้ไหม - ทำงานไม่เอาจริงเอาจังอย่างนี้จะได้อะไร
- ดัน : ดุ มีลักษณะทำให้ดูน่ากลัวหรือน่าเกรงขาม ร้าย ร้ายกาจ เขี้ยวโหด ดูอย่างไม่ลดละ เช่น ดันเหมือนหมาล่า ดันเหมือนวัวตางก
ดันเหมือนหมาลูกอ่อน - ดุเหมือนสุนัขลูกอ่อน ดันเหมือนพ่อวัวลูกอ่อน - ดุ น่ากลัวเหมือนวัวลูกอ่อน
- ดวง : สะดวง ปกติ เช่น ไช้ยังหายไม่ดวง - ยังไม่หายป่วยเป็นปกติ
ไปน้ำตกรุงชิงตอนนีทางดวงดี - ไปเที่ยวน้ำตกรุงชิงตอนนีทางสะดวงดี
- ด้วน : เรียกสิ่งที่มีรูปลายาวๆที่ตอนปลายขาดหายไป เช่น แขนด้วน ขาด้วน โดยปริยายใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น คลองด้วน แม่น้ำด้วน - คลอง แม่น้ำที่ตอนปลายๆขาดหายไป
- ดวมเตี้ยม ดั้วมเตี้ยม : ดั้วมเตี้ยม อาการที่ค่อยๆเคลื่อนไหว หรือ เคลื่อนไหวอย่างช้าๆ เช่น
เต่าคลานดวมเตี้ยม - เต่าคลานช้าๆ เด็กคลานดั้วมเตี้ยมแล้ว - เด็กคลานได้ช้าๆแล้ว
- ดอกทอง : ลักษณะของหญิงใจง่ายในทางประเวณี (ใช้เป็นคำตำ) เช่น
อีเก้านี้มันดอกทองจริง - หญิงคนนี้ใจง่ายจริง
- ดอกดอก กะดอกกะดอก : เปล่าๆ ไม่ได้เอาอะไรมา เช่น วันนี้ฉันมาดอกดอก - วันนี้ฉันมามีเปล่านั้น
- ดอง : เกี้ยวเื่องในทางเขยหรือสะใภ้ หลอกให้คอย เก็บเรื่องไว้นานเกินควร เช่น
บาวนั้นดองกับเตินน้ำ - ผู้ชายคนนั้นเกี้ยวเื่องเป็นเขยคุณนะ เราโลกดองแล้ว - เราถูกหลอกให้คอยเก้อแล้ว, ตำรวจดองเรื่องที่ฉานฟ้องร้อง - ตำรวจเก็บเรื่องที่ฉานฟ้องร้องไว้นานแล้ว
- ดอด้อ : ค่อยๆพิถีพิถัน ใช้ประกอบคำนำหน้ากริยา เช่น ดอด้อทำ - ค่อยๆ ทำ
เรื่องนี้ต้องดอด้อคิดกันหน่อย - เรื่องนี้ต้องคิดให้พิถีพิถันกันหน่อย
- ดักเด็ด : ลังเล รวนเร ชักช้า เหลิงใจแตก เช่น ฉานว่าอีไปหนูแต่ใจดักเด็ดเสียแล้ว - ฉานว่าจะไปโน้นแต่ใจชักรวนเรเสียแล้ว เตินแดงตัวดักเด็ดจริง - คุณแต่งตัวชักช้าจริง
ลูกสาวบ้านหนูดักเด็ดเสียแล้ว - ลูกสาวบ้านโน้นใจแตกเสียแล้ว
- ดั่ง : บังเกิดเรื่องขึ้นหรือทำให้เสียงดังขึ้นอย่างแรง มีเสียง เช่น กลองดั่ง พุดดั่ง เสียงดังมาก เช่น
ฝนตกดั่งฉา - ฝนตกเสียงดังมาก, ดั่งฉาวเหมือนนกจอกริงแตก - เสียงจอแจฟังไม่ได้ศัพท์,
ดั่งเฉียง - พองขน, ดั่งเหว้ง - เสียงใสมีกังวานไพเราะ, ดั่งเทือนเลื่อนลั่น - เสียงดังมาก,
ดั่งน้ำ - อาการที่ผลมะพร้าวสุก เมื่อเขย่าแล้วจะมีเสียงน้ำดังขลุกลิงอยู่ข้างใน เรียกพรวาดั่งน้ำ
ดั่งเพียบ - ยังอ่อนอยู่
- ดัดดัด : มาก เช่น เปี้ยวดัดดัด - เปี้ยวมาก
- ดัวดัว : รัวๆ ระริกๆ เช่น ลั่นดัวดัว - ลั่นรัวๆ เป็นสาวทำดัวดัวดัวไม่ดี - เป็นผู้หญิงทำตัวระริกไม่ดี
- ดัวเตี้ย : ไม่มั่นคง เช่น ปักไม้ไผ่ดัวเตี้ย - ปักไม้ไผ่ไม่มั่นคง
ดั้วมเตี้ยม เช่น คลานดั้วเตี้ย - คลานดั้วมเตี้ยม,
ยั่วเยี้ย มากมาย เช่น ปาดงดิบมีทากดัวเตี้ย - ปาดงดิบมีทากยั่วเยี้ย

ดา	: มาก หลาย ประดัง เกลื่อนไป เช่น งานดาเข้ามามาก - งานประดังเข้ามามาก
ด้ามะ	: เป็น บ้านนอก ไม่ทันสมัย
ดาง	: รอยต่างๆ เป็นดวงหรือเป็นจุดขาวๆติดกับสีอื่น ลาย เช่น แลเห็นคอเสื้อเป็นดาง - ดูนั่นที่คอเสื้อมีรอยเป็นดวง งมหาหอยกาบจนตัวดาง - ดำน้ำหาหอยกาบจนตัวเป็นรอยดาง
ด้าง	: กระด้าง ค่อนข้างแข็ง หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะไม่อ่อน ไม่นิ่มนวล แข็งข้อ เหนียว เช่น หวดหญ้าจนฝ่ามือด้างแล้ว - ถางหญ้าจนฝ่ามือแข็งกระด้างแล้ว
ดางกลาง	: กระดางกลาง มรรยาทยายบ สัปดน เช่น อีสาวนั้นดางกลาง - ผู้หญิงคนนั้นมรรยาทยายบ
दान	: คร้าง คราว ที่ของตน เช่น ดานนี้เป็นที่ของเรามั่ง - คราวนี้เป็นที่ของเรามั่ง, เป็นแผ่นหนา โต เช่น ขามदान - มะขามฝักใหญ่
ด้าน	: กระด้าง ไม่นิ่ม ไม่รู้สึกเจ็บ ไม่รู้สึกอาย เช่น ด้านเหมือนวานลิง - กระด้างเหมือนก้นลิง ด้านเหมือนวานสามล้อ - ไม่นิ่มเหมือนกันคนถีบสามล้อ
दानดึก	: นานมาแล้ว เช่น เรื่องมันผ่านมาदानดึก - เรื่องมันผ่านมานานแล้ว
ดาม	: บ้านนอก ชนบท
ดา	: ตระหนี่ เช่น อย่าดาของแรงให้เขาไปมั่งละ - อย่าตระหนี่นักเลยให้เขาไปบ้างเถอะ รถถีบคันเกาจิให้เขาจะดาของ - รถจักรยานคันเก่าจะให้เขาไปก็เสียดา
ด่าปิก, ด่าปี้	: ด่ามาก เช่น แลโหนออกจากเตาหมกถ่านตัวด่าปิก - ดูเถอะออกจากเตาเผาถ่านตัวด่ามาก เด็กโหรแต่งตัวเป็นเจ้าเงาะตัวด่าปี้ - เด็กชื่ออะไรแต่งตัวเป็นเจ้าเงาะตัวด่ามาก
ด่าเมิด ด่าเหมือนต่อไร่	: เต็มไปหมด เช่น ลูกหว่าสูกด่าเมิด - ลูกหว่าสูกเต็มไปหมดทั้งต้น เจ้าบาวอยู่ด่าเหมือนต่อไร่ : เจ้าบาวตัวด่ามาก
ด่าเดิม (จำเดิม)	: แรกเริ่ม เช่น มันพันนั้นแต่ด่าเดิม - มันเป็นเช่นนั้นแต่แรกเริ่ม
ดิดดิด	: แน่แท้ เช่น มาคนเดียวดิดดิด ตัวเดียวดิดดิด วิดปลาได้ช่อนตัวเดียวดิดดิด - วิดปลาได้ปลาช่อนเพียงตัวเดียว ก้อร้อก้อดิด อากการทำเป็นเจ้าชู้ หริกหริก หลิกหลิก กี่ว่า เช่น อีสาวนั้นอยู่ดิดดิด - ผู้หญิงคนนั้นท่าทางเจ้าชู้
ดิด	: มาก ยิ่ง เช่น กลมดิด - กลมมาก, เหมือนกันดิด - เหมือนกันมาก
ดั่ง ติดดั่ง	: ตรง แน่วแน่ เช่น เสาดั่ง - เสาตรง, สะดั่ง ดัดจริตติดดั่ง เช่น อีสาวอย่าติดดั่งแรง - ลูกสาวอย่าดัดจริตเกินไป
ดิดดิด ดุดิด	: โอ้อแอ้ ชักช้า เชื่องช้า เช่น คลานดุดิด - คลานอย่างเชื่องช้า สดๆ ยังไม่ได้ปรงให้สูก เช่น อย่ากินของดิดดิดเดียวท้องเสีย - อย่ากินของสดๆยังไม่ได้ปรงให้สูกเดียวท้องจะเสีย
ดี	: มีลักษณะเป็นไปในทางที่ต้องการ น่าปรารถนา น่าพอใจ ดีได้ - เหมาะเหม็ง เหมาะเจาะ พอดิบพอดี, ดีหายาด - ดีมาก, ดีหว่า - ดีกว่า เช่น นอนดีหว่า - นอนดีกว่า, ดีหมาน เช่น ถั่วเขียวพอดีหมาน - ถั่วเขียวพอ เหมาะที่จะนำมาเพาะได้

- ดีเหลือยด : ลักษณะผลไม้ที่เมล็ดเริ่มแข็ง เช่น ผลระกำกำลังดีเหลือยด - ผลระกำเมล็ดกำลังเริ่มแข็ง
- ดีเดือด : มีอาการคลุ้มคลั่งมึนทะลุตันเป็นคราวๆ เช่น บอลคู่นี้ดีเดือดตอนต่อเวลา - ฟุตบอลคู่นี้มึนทะลุตันตอนต่อเวลาแล้ว
- ดีอยู่ : เดียวนี้ เช่น ดีอยู่ไม่ปรือ - เดียวนี้ไม่เป็นไร
- ดีมดิม : เสียงดังเช่นนั้น เช่น เสียงลมพัดดังดีมดิม
- ดั่งดั่ง : สะบัดสะบั้ง เล่นตัว ดิดดิดัน กระดุงกระด้าง ไม่สำรวม เช่น สาวแล้วอยู่ในวัดยังดั่งดั่งเหลย - เป็นสาวแล้วอยู่ในวัดไม่สำรวมเลย, ห้อยร่องแรง เกือบขาด เกือบหลุด เกือบตก เช่น เฉียงไหนดโกลห้วแม่มือดั่งดั่ง - ผ่าลูกตาลโดนดโดนห้วแม่มือห้อยร่องแรง
- ดุด : ไม่ราบเรียบ ตะกุกตะกัก ไม่สม่ำเสมอ เช่น เธออ่านดุดจ้งเลย - เธออ่านตะกุกตะกักมากเลย
สนามนี้ยังดุดจ้ง - สนามนี้ยังไม่ราบเรียบเลย
ถนนนี้ดุดจ้ง - ถนนสายนี้ไม่สม่ำเสมอเลย
- ดุดดุด : เต็นดุดๆ กะดุดกะดุด กี่ว่า เช่น ใจเต็นดุดดุด - หัวใจเต็นดุดๆ
- เด : ที่นี้ นี่ เช่น มาเด - มานี้, มากินข้าวเดมาเถะ - มากินข้าวที่นี้มาเถอะ
- แดงแดง : เอาไปด้วย เช่น แม่ไปปอกกุ้งหอบลูกแดงแดงไปกัน - แม่ไปปอกกุ้งหอบลูกเอาไปด้วย
- เด่ว : กระแฉ่วๆ อาการที่ตื่นอยู่กับที่ เช่น น้ำแห้งจนเห็นปลาเดดินเด่วๆ - น้ำแห้งจนเห็นปลากระดีดินกระแฉ่วๆ ปลาหมอนอนเด่วๆ - ปลาหมอนอนตื่นอยู่กับที่
- เดะ : แผลก น่าสนเท่ห์ เช่น เดะท่า - ช่างท่า, เดะห้ว - เลือกเรื่องมาพูดให้ห้วเราะกัน
- เดิม : ดั่งเดิม ต้นตอ แรก เก่า ก่อน เช่น ช่วยเดิมที่พี่ชายนี้ - ช่วยแรกซื้อหน้อยเพ็งวางขาย
กำแพงปล้าตกเดิมเป็นพันนั้น - กำแพงทิศตะวันตกดั่งเดิมเป็นอย่างนั้น
- เดีย : เสียงร้องสั่งให้ควายหยุด
- เดียดเดียด : ปวดหนึบๆ เช่น เดียดเดียดห้วปรือไฉ่ไม่ไร้พันปรือ - ปวดห้วหนึบๆไม่รู้เป็นยังงี้
- เดียน : มาก ยิ่ง จัด เช่น หันเดียน - หมุนเร็วมาก, รักเดียน - รักมาก รักยิ่ง กลมเดียน - กลมมาก
ซงซาเย็นให้สั๊กแก้วถ้อยยาให้หวานเดียนนะ - ซงซาเย็นให้สั๊กแก้วหนึ่งเถอะอย่าให้หวานจัดนะ
โลกทอนตันนั้นเปรี้ยวเดียน - ลูกกระทอนตันนั้นเปรี้ยวจัดแอะ
- เดียมเดีย : อ่อน เยาววัย เช่น ทั้งลูกเดียมเดียไว้กับไค - ทั้งลูกอ่อนไว้กับไค
ลูกยังเดียมเดียควรให้กินนมแม่ก่อน - ลูกยังอ่อนวัยควรให้ดื่มนมแม่ก่อน
- เดีย : ประเดี้ยวเดียว พริบตาเดียว เช่น เดียวมา - ประเดี้ยวมา, ตอเดียว - อีกสักครู่,
กะเดียว เมื่อเดียว - เมื่อตะกี้, เดียวใจ เดียวใจนอแน - ประเดี้ยว
อันเดียว โดดเดียว - โดดเดียว
- แดง : สีอย่างสีเลือดหรือสีชาด แดงแหวด - สีแดงสด, แดงแฉด - สีแดงสด
น้ำมันยางแดง - น้ำมันยางสีอย่างสีเลือด
- แดง : อ่อน มีลักษณะงอนงาม งอน ช้อนขึ้น โง่งขึ้น เช่น แขนแดง - แขนอ่อน, ท้ายแดง - ก้นงอน
แดงจ้อย - รำมืออ่อนโค้งสวยงาม นิ้วโค้งเข้าหาลำแขน, แดงดาหรี แดงดาหระ - ดิ้นเร่า,
ป็อกแดง - การเล่นพนันชนิดหนึ่ง โดยใช้ไพ่ป็อก

- แดดแผ้ง : แดดจ้า เช่น วันนี้แดดแผ้ง - วันนี้แดดจ้า
- แดดเลีย : แดดทำให้สีก เช่น เสื้อโสกแดดเลีย - เสื้อโขนแดดทำให้สีก
- แดดหุบ แดดร่ม : มีเมฆบังแสงอาทิตย์ เช่น แดดหุบแล้วขุดดินต่อ - มีเมฆมาบังแสงอาทิตย์แล้วไปขุดดินต่อ
แดดร่มแล้วเขบดำเข้าถึะ - ไม่มีแสงแดดแล้วรีบดำนาเถะ
- ได้ : โน่น ได้ เด่นตำตาอยู่ แผลเนาเปื่อยเรื้อรัง เช่น หมั่นยืนอยู่ได้ - มั่นยืนอยู่โน่น
แผลที่ขาเป็นได้แล้ว - แผลที่ขาเนาเปื่อยเรื้อรังแล้ว
แลได้ยืนเยียวไม่บัดสี - ดูโน่นยืนปัสสาวะเห็นตำตาไม่อายเลย
- โดกเดก : กระโดกกระเดก ไม่แข็งแรง ผอมแห้ง เช่น
มันติดยาจนโดกเดกแล้ว - มันติดยาเสพติดจนผอมแห้งแล้ว
- โด่ง : โด่ง อากาศที่พุ่งขึ้นไปสูง เช่น
นายตูโด่งบอล - นายประตู่เตะลูกฟุตบอลโด่งพุ่งขึ้นไปสูง
นอนตุตโด่ง - นอนเอากันโด่งขึ้น
- โตด : โตดเดี่ยว หนึ่งเดียว เช่น ยิงลูกโตด - ยิงนัดเดี่ยว ยิงครั้งเดียวหรือมีกระสุนนัดเดียว
ตอนเลือกผู้ใหญ่ หัวคะแนนบอกให้ยิงลูกโตด - ตอนเลือกผู้ใหญ่บ้าน หัวคะแนนบอกให้เลือก
กาเพียงคนเดียว
- โต : อะไร ทำไม เมื่อไหร่ เช่น มายะโต - มาทำไม, เยียโต - ทำอะไร, ทอโต ต่อโต - เมื่อไหร่
- ได้แรง : จุใจ สะใจ เช่น ได้แรงอก - สะใจ ขึ้นอกขึ้นใจ อร่อย
ได้แรงหัว - สบายหัว เช่น สระหัวเสร็จได้แรงหัว - สระผมเสร็จสบายหัว
ได้แรงตีน - นิ่มสบายเท้า เช่น เกือกคู่นี้ใส่ได้แรงตีน - รองเท้าคู่นี้ใส่แล้วสบายเท้า
ฉัดบอลได้แรงตีน - เตะฟุตบอลสบายเท้า

หนังสืออ้างอิง

๑. พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิม กาญจนานันท์ เปรียญ) , หลักภาษาไทย (อักษรวิจิตร วชิรภาค
วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์) ไทยวัฒนาพานิช จำกัด , กรุงเทพมหานคร ๒๕๒๔.
๒. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ; พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ พ.ศ.๒๕๕๐ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช, มูลนิธิร่วมพัฒนาภาคใต้และสถาบันทักษิณคดีศึกษา, ๒๕๕๑.
๓. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ บทบาทของท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำรายการวิทยุภาษาไทยถิ่น ๓ ภาค และพจนานุกรมภาษาไทยถิ่น ๓ ภาค ฉบับราชบัณฑิตยสภา
ในโครงการรู้ รัก ภาษาไทย ครั้งที่ ๓ ภาคใต้ วันเสาร์ที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ,
ณ โรงแรมเดอะทวินโลดส์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๙.

